

ad 35665, II, L, f

Vzorno ustanovilo za obrtne zadruge.

6072
Laibach

81

1898

Pravila

zadruga

v (na)

030056813

§ 1.

Namen.

Po zmislu § 114. zakona z dne 23. februarja 1897. l. (drž. zak. št. 63) o izpremembi in dopolnitvi obrtnega reda je namen zadrugi, gojiti čut vkupnosti, hraniti in krepiti stanovsko čast med zadružniki in pripadniki in pa pospeševati njih skupne ljudomile koristi z ustanavljanjem bolniških in podpornih blagajnic, oziroma podpornih zakladov itd., dalje pospeševati občne obrtne koristi z ustanavljanjem posojilnic, skladišč za surovine, velikih prodajalnic in z uvajanjem skupnega izdelovanja s stroji in drugačnih načinov izdelave itd.

Sosebno ji je dolžnost:

- a) skrbeti, da se ohrani uravnano razmerje med obrtniki in njih pomočniki, zlasti glede de-

lovne zaveze, ustanavljati in vzdrževati zadružna prenočišča ter posredovati za delo;

- b) skrbeti, da so dobro urejene vse stvari, ki se tičejo učencev, s tem, da izdaje določila, odobrena po oblasti, in sicer:

o strokovni in verskonravni izobrazbi učencev;

o učni dobi, preskušnjah učencev i. e. r. in pa o pažnji, da se izpolnjujejo ta določila, potem o potrjevanju učnih izpričeval in izdaji izučnih pisem;

o pogojih, pod katerimi sme obrtnik sploh imeti učence, in pa o razmerju učencev do števila pomočnikov pri obrtu;

- c) sestavljati razsodiški odbor (§§ 122., 123. in 124.) v poravnavo sporov, ki nastajajo med zadružniki in njih pomagači iz delovnega, učnega in mezdnega razmerja; potem pospeševati razsodiško napravo v odločanje sporov med zadružniki, v kateri namen se sme združiti tudi več zadrug;

- d) ustanavljati ali pospeševati obrtna strokovna učilišča (strokovne šole, učne delavnice i. k. e.) in jih nadzirati;

- e) skrbeti za obolele pomagače z ustanavljanjem bolniških blagajnic ali s pristopom k že obstoječim bolniškim blagajnicam;

- f) skrbeti za obolele učence;

- g) vsako leto poročati o vseh tistih dogodkih v zadruzi, kateri so bistveni za sestavo obrtne statistike.

Mimo pravičnih poročil, zapovedanih pod *g*), mora zadruga oblastvom pa trgovinski in obrtni zbornici svojega okraja dajati na zahtevo pojasnila in izrekati mnenje o razmerah, katere se tičejo njenega namena. V tem oziru se sme tudi sama ob sebi obračati do teh javnih organov v pospeševanje svojih namenov.

Zlasti mora zadruga oddati svoje mnenje obrtnemu oblastvu tedaj, kadar ono zahteva tako mnenje, predno izda obrtni list za rokodelski obrt, ali predno dodeli dopuščen obrt, za katerega nastop se zahteva posebna sposobnost, ako se mu ta sposobnost ne vidi z donesenim dokazilom brez dvojbe trdno izkazana.

§ 2.

Obseg in sedež zadruge.

Zadruga, za katero veljajo ta pravila, obsega tiste osebe, katere vrše samostojno ali kot zakupniki obrt v občini (v občinah; v sodnem okraju; v političnem okraju; v političnih okrajih), kot ude (§ 3.) in njih pomočnike pa učence kot pripadnike (§ 9.). Zadruga ima sedež v (na)

§ 3.

Zadružniki.

Kdor vrši v okraju te zadruge samostojno ali pa kot zakupnik en ali več obrtov, ki so imenovani v § 2., postane že z nastopom obrta ud te zadruge ter mora izpolnjevati dolžnosti, ki so s tem v zvezi.

Stanje obrtov, ki pripadajo k zadrugi, in sleherno premembo v tem stanju naznanja zadrugi pristojno (§ 26.) obrtno oblastvo.

Osebe, katere vrše v § 2. imenovane obrte fabriško v združnem okolišu, smejo prostovoljno pristopiti k zadrugi za ude (§ 108. o. r.).

Kedor vrši na podstavi več nego enega obrtnega lista, oziroma več nego ene dopustilnice samostojno ali kot zakupnik več obrtov, kateri niso združeni v eno zadrugo, mora biti ud vseh zadrug, ki obstoje za te obrte.

§ 4.

Potrebščine zadruge.

Za potrebščine zadruge potrebni novci, izvzemši prispevke za bolniško blagajnico za pomočnike in pa za bolniško ali podporno blagajnico za mojstre, če se katera osnuje, v kolikor se te potrebščine ne zalagajo iz obresti združne imovine, se porazdeljujejo na združne ude (§ 3.) in se smejo izterjevati po upravnem potu. Kolikšna bodi doklada, o tem sklene vsako leto za prihodnje leto tisti združni zbor, kateri odobri letni proračun.

Za merilo dokladi se lahko vzame višina redne pridobnine, ki jo vsako leto vsak posamezni združni ud plačuje od svojega (svojih) obrta (obrtov), katerega (katerih) vršba je podstava združništvu.

Doklado porazdeli potem, ko je določil združni zbor znesek, ki ga je nabrati, združno načelstvo po gorenjem merilu na posamezne ude in jo pobira od njih.

Vsak ud, ki pristopi na novo k zadrugi, mora plačati gld. sprejemnine (pridruŹnine) ter izkazati nje plačilo že ob zglasitvi obrta, oziroma kadar zaprosi za dopuščeni obrt. Ako ne dobi obrtne pravice, mu mora zadruga vrniti plačano pristojbino.

Kedor je po redu plačal sprejemnino, se mu ne vrne potem, ko je že nastopil obrt; ta pristojbina pa se sme od enega in istega zadruŹnika le enkrat izterjati.

Te sprejemnine ne plačajo vdove in nedoletni dediči zadruŹnikov, in sicer vdove, dokler ostanejo neomoŹene, nedoletni dediči, dokler ne postanejo doletni, ako nadalje vrše dotični obrt na podstavi starega dopustila ali starega obrtnega lista (§ 56. zakona z dne 15. marcija 1883. l., drŹ. zak. št. 39).

Višino sprejemnine (pridruŹnine) ustanovi politično deŹelno oblastvo, doprašavši poprej za drugo, ki se mora zastran sklepa o tem obrniti do zadruŹnega zbora.

Letnih dohodkov iz pridruŹnin se sme največ tri četrtinke porabiti za tekoče zadruŹne stroške, ostanek pa je naloŹiti plodonosno. Pristojbin za učence se sme največ polovico porabiti za stroške za poslovanje zadruge. Ostanek se sme uporabiti samo za take namene, ki pospešujejo izobrazbo učencev ali drugačne njih koristi.

Vsako leto je predloŹiti obrtnemu oblastvu poročilo o letnem zboru in o redni volitvi zadruŹnega načelstva in pa z rednimi dokazili opremljen končni račun o dohodkih in stroških

zadruga, kateri mora biti podpisan od združnega predstojnika in dveh odbornikov.

§ 5.

Pravice združnikov.

Z vstopom v zadrugo postane vsak deležen tistih pravic, katere gredo udom po zakonu z dne 15. marcija 1883. l. (drž. zak. št. 39), oziroma po zakonu z dne 23. februarja 1897. leta (drž. zak. št. 63) in po teh pravilih; sosebnost postane deležen volilne pravice in pa občekoristnih združnih naprav.

§ 6.

Kedo ima pravico glasovati in kedo sme biti voljen.

V zadrugi glasovati in biti voljeni smejo vsi njeni udi.

Glasovati ne smejo in ne biti voljeni:

- a) tisti obrtniki, kateri ne smejo in dokler ne smejo vsled obsodbe kazenskega sodišča biti voljeni v občinski zastop;
- b) tisti obrtniki, o katerih imovini se je razglasil konkurz, dokler teče konkurzna razprava;
- c) tisti obrtniki, katerim je oblastvo vzelo obrt, za kolikor časa jim ga je vzelo;
- d) tisti obrtniki, kateri so zaradi slaboumnosti ali zaradi zapravljenosti pod skrbstvom.

Da sme kedo biti voljen za razsodnika, je potrebno, da je dopolnil 24. leto.

§ 7.

Dolžnosti zadružnikov.

Vsak zadružnik je v obče dolžan, v dosego zadružnih namenov sodelovati po določilih teh pravil, izpolnjevati sklepe, ki sta jih v redu storila zadružni zbor ali zadružno načelstvo, ter slušati ukaze zadružnega načelstva in zadružnega načelnika.

Posebno mora vsak zadružnik gotovo nannaniti zadružnemu načelniku nastop ali odložbo obrta, obrtovališče in vsako premembo njegovo, dalje sprejem ali odpust obrtnih pomočnikov, najsi mu delajo v njegovi delavnici ali zunaj nje, po njih imenu, starosti in domovinski občini, in to v osmih dneh potem, ko je nastopila ta ali ona izmed naštetih okolnosti.

Kadar da zadružnik obrt v zakup, ali kadar ga vrši po kakem namestniku ali pa z javnimi družabniki, mora to tudi v istem roku prijaviti zadružnemu načelniku ter povedati ime zakupnikovo, namestnikovo ali javnega družabnika. Kedor zanemari to dolžnost, zapade v vsakem poedinem primeru kazni zaradi nereda (ukoru ali globi do 10 gld.).

§ 8.

Kedaj prestane kedo biti zadružnik.

Samostojni obrtniki prestanejo biti zadružniki, kadar popolnoma opuste svoj obrt, na podlagi katerega so postali zadružniki, in se odpovedo obrtni pravici.

Takisto prestanejo biti zadružniki, kadar jim oblastvo vzame obrtno pravico (§§ 57. in 138. o. r.).

§ 9.

Pripadniki zadruge.

Pomočniki (pomagači) (§ 73. *a—d* o. r.) zadružnikov se štejejo za pripadnike zadruge ter so kot pripadniki podvrženi zadružnim predpisom.

§ 10.

Sprejemanje učencev.

Učenci se sprejemljejo po posebni pogodbi, katero je skleniti najpozneje, ko preteče poskusna doba (§ 99. *a*).

Učno pogodbo je skleniti vselej, če mogoče, pismeno; kadar se sklene ustno, se mora skleniti pred zadružnim načelstvom, ali, ako ne pripada mojster k nobeni zadrugi, pred občinskim oblastvom. Pismeno pogodbo je doposlati precej po nje sklepu zadružnemu načelstvu, oziroma občinskemu oblastvu. Ustna in pismena pogodba pa se morata zabeležiti v zapisniški knjigi, ki se napravi v ta namen.

Učna pogodba je prosta kolka in pristojbin. Mora pa obsegati:

- 1.) Ime in starost mojstrovo, obrt, katerega on vrši, in stanovališče njegovo;
- 2.) ime (ime in priimek), starost in stanovališče učenčevo;

3.) ime, posel in stanovališče učenčevih roditeljev, njegovega varuha ali drugačnega zakonitega zastopnika;

4.) leto in dan pogodbe ter dokle bo trajalo pogodbeno razmerje;

5.) določilo, da se obrtnik — ne prikrajšujoč drugih zakonitih dolžnosti, katerim sta sicer zavezana pogodnika — zlasti zavezuje poučevati učenca v ročnostih obrta, katerega se mu je naučiti, ali ga dati v njih poučevati za to usposobljenemu namestniku, in da je učenec primoran, pridno se vaditi v tem obrtu;

6.) pogoje za sprejem glede učnine ali kake mezde, glede hrane, obleke, stanovanja, glede učne dobe in glede združne sprejemnine in osvobodnine.

Obrtniki, kateri se ob sprejemu učencev ne drže teh določil, zakrivijo prestopek obrtnega reda. (§ 99., zadnji odstavek zakona z dne 23. februarja 1897. l., drž. zak. št. 63.)

§ 11.

Posebna določila glede učencev.

O stvareh, ki se tičejo učencev, se določuje še posebej:

a) Učna doba pri obrtu traja

Sprejemnina in osvobodnina, kateri plačujejo učenci, sta odmerjeni vsaka po gld. Oboji pristojbini ustanavlja višino politično deželno oblastvo, doprašavši poprej zadruogo.

Če je treba, se smeta pristojbini izterjati po upravnem potu.

- b) Ob sprejemu učenca si smeta stranki izgovoriti čas za poskušnjo njegovo; med tem časom sme vsaka odstopiti od pogodbe.

Poskusni čas ne sme presegati treh mesecev ter se mora všteti v učno dobo.

Učno razmerje se sme vsak čas med prvimi štirimi tedni razvezati s tem, da odstopi ena izmed obeh strank, če si ob sprejemu učenca nista izgovorili daljšega poskusnega časa.

- c) Mojster mora skrbeti za obrtno izobrazbo učenca ter mu ne sme za njo potrebnega časa in prilike kratiti, uporabljajoč ga za druge opravke.

Njegova, oziroma njegovega namestnika dolžnost je, paziti na nravnost in vedenje nedoletnega učenca v delavnici in zunaj nje; siliti ga mora k delavnosti, k lepemu vedenju in izpolnjevanju verskih dolžnosti; dalje mora opustiti vsakršno grdo ravnanje z njim, ga braniti zoper tako ravnanje njegovih tovarišev in domačih ljudi ter skrbeti za to, da se ne odkazuje učencu delo, kakor prenašanje bremen i. k. e., ki je take vrste in traja tako dolgo, da ni primerno njegovim telesnim močem.

Mojster, oziroma njegov namestnik je dalje dolžan tistim učencem, ki še niso z dobrim uspehom dokončali obrtnega nadaljevalnega ali kakega drugega enoliko vrednega pouka,

dodeliti toliko časa, da utegnejo obiskovati zavode, omenjene gori pod *b)*, oziroma v § 99. *b)*, odstavku 3. zakona z dne 23. februarja 1897. l. (drž. zak. št. 63), jih siliti k hoji v te šole in paziti na to, da hodijo redno v šolo.

Kadar nedoletni učenec oboli ali pobegne, ali kadar se sicer dogodi kaj važnega, mora mojster to precej naznaniti roditeljem, varuhom ali drugim sorodnikom njegovim in pa zadrugi.

Ako provzroči mojster po svoji krivdi daljšo nego 14dnevno zamudo pri sprejemu ali osvoboditvi učenca, stori prestopok obrtnega reda (§ 100. zakona z dne 23. februarja 1897. l. v drž. zak. št. 63).

- d)* Ko preteče pogodbeno učna doba, ali kadar se prej razveže učno razmerje, mora mojster izdati učencu izpričevalo o prebiti učni dobi, o vedenju njegovem med to dobo in o pridobljeni izobrazbi v obrtu; vsako razvezo učnega razmerja pa mora mojster najkasneje v osmih dneh po razvezi naznaniti združnemu načelniku, da se zaradi razvidnosti izpravi matica o učencih, sicer zapade kazni zaradi nereda (ukoru ali globi do 10 gld.). Učno izpričevalo mora združni načelnik potrditi s svojim podpisom in z združnim pečatom.
- e)* Učenci morajo, ako še niso z dobrim uspehom dokončali obrtnega nadaljevalnega ali kakega

drugega enoliko vrednega pouka, pravilom hoditi v obstoječe splošno obrtne nadaljevalne šole (oziroma pripravljalne tečaje) in pa strokovne nadaljevalne šole tako, kakor v leva dotični učni načrt.

Tistim učencem, kateri večkrat zanemarij pouk, in to po svoji krivdi, sme obrtno oblastvo na podstavi naznanila dotičnega organa za šolsko nadzorstvo podaljšati pravilno učno dobo, ustanovljeno v pravilih ali v pogodbi.

- f) Da se doseže glavni namen izobrazbi učencev, je vsak učenec dolžan, po dokončani učni dobi podvreči se preskušnji pri združnem načelstvu.

Ta preskušnja obsega naslednje predmete: (tu je naštetih predmete za preskušnjo učencev)

Preskušnjo delajo učenci pred preskuševalno komisijo, ki jo določa združno načelstvo, ob rokih, ki jih ustanavlja le-to.

K preskuševalni komisiji je privzemati tudi zastopnika pomočnikov.

Ako učenec ne prebije preskušnje, predpisane za učence s tem ustanovilom, sme obrtno oblastvo na naznanilo zadruga podaljšati učno dobo. Vsa podaljšba učne dobe, odrejena po zmislu prednjega in pa po zmislu pod e) omenjenega določila, vendar ne sme znašati več nego eno leto.

g) Obrtnikom, ki navadno ne delajo s pomočniki, ni dovoljeno imeti hkratu po več nego po največ (dva) učenca . . .

Obrtniki, ki delajo s pomočniki, ne smejo imeti po toliko učencev, da ne bi spričo njih števila mogli izpolnjevati svojih zakonitih dolžnosti glede obrtne izobrazbe učencev.

Razmerje učencev do števila pomočnikov se ustanavlja z 1 : . . .

h) Dolžnost zadruga je, kadar se učno razmerje učenca, ki pripada k zadrugi, razveže brez njegove krivde, predno preteče učna doba, da priskrbi učencu drugega mojstra, ki pripada k zadrugi.

i) V primerih, dogajajočih se po §§ 101., 102., 102. a) in 103. zakona z dne 8. marcija 1885. l. (drž. zak. št. 22), je zadruga dolžna, če ne more o pravem času dobiti izjave zakonitega zastopnika nedoletnemu učencu, nadomestiti to izjavo.

§ 12.

Kedaj se vzame pravica, imeti učence.

Zadružnikom, kateri hudo prekrše svoje dolžnosti do izročeni jim učencev, ali zoper katere je kaj dejanstev, ki kažejo, da so v nravnem oziru nesposobni imeti učence, je pravico, imeti učence, odvzeti za določen čas ali za vselej, brez ozira na drugačno kazen, ki jo je prisoditi po obrtnem redu ali po občnem kazenskem zakonu.

Zlasti je odvzeti pravico, imeti učence, takim mojstrom, kateri navzlic ponovljenemu pozivu ne izpolnjujejo po gori pod c) omenjenem predpisu oziroma po § 100., odstavku 3. zakona z dne 23. februarja (drž. zak. št. 63) naložene jim dolžnosti glede obrtnega nadaljevalnega pouka svojih učencev, in to prvokrat za določen čas, v drugem pa za vselej.

Pravico imeti učence, odvzame obrtno oblastvo potem, ko je zaslüşalo zadrugo.

§ 13.

Posredovanje dela. Vstop in izstop pomočnikov.

Da delodajavci in delavci najdejo laže drug drugega, so izpoloženi pri zadruzi zaznamki, v katere se zapisujejo pomočniki, ki iščejo dela, in pa obrtniki, ki po njih poprašujejo.

Takisto se naznanja v zadružnem prenočišču, kje je dobiti dela. — Za posredovanje dela ne plačujejo pomočniki nobene pristojbine.

Noben obrtnik ne sme vzeti v službo pomočnika, ki nima zakonite izkaznice, sicer zakrivi prestopok obrtnega reda (§ 79. zakona z dne 8. marcija 1885. l. v drž. zak. št. 22). Zakonita izkaznica za trgovinske pomočnike je uradno potrjeno službeno izpričevalo zadnjega gospodarja, za drugačne pomočnike pa delavska knjiga.

Delodajavec mora ob vstopu delavca v delovno ali učno razmerje od njega v shrambo prevzeti delavsko knjigo, oziroma službeno izpričevalo proti prejemnici. Ob rednem izstopu delavčevem mora gospodar s črnilom izpolniti razpredele

v delavski knjigi in vpiske podpisati ter jih dati potrditi združnemu načelniku. Ob enem je gospodar dolžan, napraviti pomočniku, če zahteva, izpričevalo o vrsti in trajanju njegovega posla; v izpričevalu je omeniti, če zahteva pomočnik, tudi njegovo nravnostno vedenje in vrednost njegovega dela.

Vsebina tega izpričevala se mora, če zaprosi pomočnik, vpisati v delavsko knjigo, toda samo v toliko, kolikor je zanj ugodna.

Ob razvezi učnega razmerja mora učni gospodar napraviti učencu izpričevalo o prebiti učni dobi, o njegovem vedenju med učno dobo in o pridobljeni izobrazbi v obrtu.

Kadar se razveže učno razmerje, ko se je redno dokončalo, mora združno načelstvo izdati izučno pismo na podlagi učnega izpričevala, oziroma učnih izpričeval in pa opazeb zadruga z ozirom na § 114. zakona z dne 23. februarja 1897. l. (drž. zak. št. 63). "

Pri združnikih je v navadi štirinajstdneven odpovedni rok med obrtniki in pomočniki (razen učencev), kadar se v posameznem primeru ne dogovori nič drugega.

§ 14.

Združno poslovanje.

Združna opravila oskrbujejo :

- a) združni zbor ;
- b) združno načelstvo, ki je združni odbor pod vodstvom načelnikovim, potem

- c) organi, katerim je po §§ 121. c) do 122. h) zakona z dne 15. marcija 1893. l. (drž. zak. št. 39) oskrbovati opravila, ki se tičejo bolniške blagajnice za pomočnike;
- d) razsodiški odbor.

§ 15.

Zadružni zbor.

Zadružni zbor sestoji iz vseh udov, ki imajo pravico glasovati.

K vsakemu zadružnemu zboru je privzeti pomočniškega zbora zastopnike (2 do 6), katerim gre svetujoč glas, da povedo svoje želje ali pritožbe.

§ 16.

V zadružni zbor sklicuje zadružni načelnik obrtnike po osebem obvestilu in z naznanilom stvari, o katerih se bode razpravljalo.

Zadružni zbor se snide vsako leto vsaj . . . krat. Sklicati ga je tudi tedaj, kadar se vidi zadružnemu načelniku ali pa odboru potrebno, ali kadar zahteva četrtnina udov.

V sklicu je povedati, kje in kedaj bode zbor.

O sklicu, izdanem po zadružnem načelniku, je obvestiti komisarja, ki je postavljen za zadrugo, da pazi na zakonito ravnanje.

Zadružnemu zboru predseduje in ga vodi zadružni načelnik ali, kadar je on zadržan, njegov namestnik.

Za sklepčnost zadružnega zbora je potrebno, da je navzočnih udov, ki imajo pravico glasovati. Kadar se ne snide zbor, ki bi bil sklepčen,

je sklicati v štirih tednih nov zbor, ki sme brez ozira na število došlih udov sklepati veljavno. — Sklepa se z nadpolovično večino glasov.

O letnem zboru je vsako leto poročati obrtnemu oblastvu. (Prim. § 4., zadnji odstavek.)

§ 17.

Področje zadružnega zbora.

Zadružnemu zboru je opravljati nastopne stvari :

- a) poganjati se za koristi obrtnikov, ki spadajo v zadrugo, ter jih pretresovati, v kolikor je zadrugi namen pospeševati te koristi, in sklepati o tem ;
- b) voliti zadružno načelstvo in ude razsodiškega odbora izmed obrtnikov, potem ude izmed obrtnikov za načelstvo, za nadzorni odbor in za občni zbor zadružne bolniške blagajnice za pomočnike ;
- c) sklepati o ustanovitvi posebnih zadružnih naprav (razsodiških odborov, pomagaških zborov in bolniških blagajnic), katere se smejo po § 106., zadnjem odstavku zakona z dne 23. februarja 1897. l. (drž. zak. št. 63) osnovati za obrtne pomagače, ki pripadajo k zadrugi, in pa sklepati o zastopstvu zadružnikov v občnem zboru zadružne bolniške blagajnice po pooblaščenih in voliti te pooblaščenice ;

dalje sklepati o podrobnejših določilih, kako izvršujejo zadružniki v občnem zboru zadružne bolniške blagajnice pravico do njim po zakonu (§ 121. g o. r.) pristoječe polovice glasov, ki gredo udom zadružne bolniške blagajnice;

- d) pretresovati in odobravati letne račune in proračune o zadružnem gospodarstvu in pa določati znesek, ki ga je nabrati s prikkladami;
- e) sestavljati plačano pomožno osebje;
- f) sklepati o ustanovitvi in organski preosnovi učilnic, imenovanih v § 114. d zakona z dne 23. februarja 1897. l. (drž. zak. št. 63); dalje sklepati o preuredbi bolniškega zavoda, ki že obstoji pri zadrugi, a ne ustreza določilom tega zakona, v zadružno bolniško blagajnico po zmislu §§ 121. do 121. h) zakona z dne 15. marcija 1883. l. (drž. zak. št. 39); oziroma po zmislu določil zakona z dne 30. marcija 1888. l. (drž. zak. št. 33);
- g) sklepati o učni dobi in o načinu, kako je preskušati učence;
- h) načelno sklepati o ustanovitvi, oziroma premembi zadružnih zavodov za učne, delovne, podporne in gospodarske namene;
- i) sklepati o zadružnih pravilih in njih premembah;
- k) sklepati o višini sprejemnine (pridružnine) zadružnikov in pa o višini sprejemnine in osvobodnive učencev (§ 115., odstavek 2. zakona

z dne 23. februarja 1897. l. v drž. zak. št. 67), dalje razpolagati z zadružno imovino, ki se sme takisto kakor dohodki iz nje uporabljati samo za zadružne namene;

- l) sklepati, ali naj se in koliko naj se dodeli zadružnemu načelniku plačila za njegovo poslovanje;
- m) sklepati o morebitnem plačevanju navzočnine iz zadružne imovine pomočnikom, poslujočim pri razsodiškem odboru;

— višino navzočnine je določiti vsako leto po dotičnih določenih ustanovila za razsodiški odbor (§ 123. o. r.); —

- n) sklepati o eventualnem pristopu zadruga k zavezi, ki že obstoji, ali ki se ustanovi po zmislu § 114., predzadnjega odstavka zakona z dne 23. februarja 1897. (drž. zak. št. 63.)

(Tukaj se smejo naštetih še druge važne stvari, o katerih je sklepati zadružnemu zboru; le-to pa je prepuščeno preudarku posameznih zadrug.)

Potrebne predloge mora zboru podajati zadružno načelstvo.

§ 18.

Področje zadružnega zbora glede na ljudomile in gospodarske zadružne naprave.

Ustanovitev v § 1., odstavku 1., oziroma v § 114., odstavku 1. zakona z dne 23. februarja 1897. l. (drž. zak. št. 63) omenjenih opravičnih

podjeteb po zmislu zakona o pridobitnih in gospodarskih zadrugah, dalje ustanovitev podpornih in bolniških blagajnic za mojstre po zmislu zakona o vpisanih pomožnih blagajnicah in pa udeležbo zadruga pri takih podjetbah ali njih gmotno pospešbo iz zadružnih novcev sme zadružni zbor samo, ko je bil predmet natančno povedan v dnevnem redu tega zbora in poprej redno razglašen z dnevnim redom, skleniti z večino treh četrtin vseh navzočnih udov.

Sklepu treba odobrila obrtnega oblastva.

Delati take veljavne sklepe ima ta zbor pravico, ako se more z zapisnikom dokazati pri glasovanju, da je tolikšno število navzočnih zadružnikov, kakor kaže tu spodaj oznamenjeno razmerje.

To razmerje se ustanavlja za zadruga, ki štejejo udov:

do sto, s petdesetimi odstotki,

od sto do petsto, s štridesetimi odstotki, toda najmanj s petdesetimi udi,

od petsto do tisoč, s tridesetimi odstotki, toda najmanj z dvesto udi, in

nad tisoč, z dvajsetimi odstotki, toda najmanj s tristo udi.

Za prednja določila je merodajno tisto število udov, ki je ima zadruga dne, katerega se skliče zbor.

Kadar ne pride v tak zadružni zbor sklepčno število udov, tedaj je v posvetovanje o istih rečeh dnevnega reda sklicati nov zbor, kateri sme ne glede na število došlih udov storiti veljavne sklepe.

Na ta določila je izrečno opozoriti ob tem novem sklicu.

Zadruga sme po ravnokar omenjenih načinih in z dovolitvijo obrtnega oblastva tudi skleniti, da morajo k podporni ali k bolniški blagajnici za mojstre, katero ustanovi za svoje ude sama, ali h kateri pristopi ona, pripadati vsi zadrružniki. V tem primeru sme zadruga oprostiti samo posamezne ude dolžnosti, zavarovati se pri ti blagajnici, iz določenih razlogov, obseženih v blagajničnem ustanovilu, katero je potrdilo oblastvo.

Z blagajničnim ustanovилоm se sme tudi določiti, da smejo obrtniki, ki so se odpovedali svojemu obrtu, še ostati udje te blagajnice.

Da bi se udeležil v odstavku 1. omenjenih opravičnih podjeteb, v to se ne sme siliti zoper svojo voljo noben ud ali pripadnik zadruge, razen tedaj, kadar se taki zavodi ustanove ali pa ukažejo iz javnih ozirrov.

§ 19.

Zadružno načelstvo.

Zadružno načelstvo sestoji iz zadružnega načelnika njegovega namestnika in iz zadružnega odbora, kl šteje udov in namestnikov. Odbor volijo v zadružnem zboru obrtniki izmed sebe.

Vsako leto izstopi tretjino odbornikov in namestnikov; izstopivši odborniki se nadomestijo z novo volitvijo.

Kateri odborniki izstopijo, to se določi v prvem in drugem letu z žrebom.

K zadrugi pripadajočim pomočnikom se sme po sklepu zadružnega načelstva dovoliti zastopstvo v zadružnem odboru. Pri zadrugah, ki obsegajo različne obrte, je skrbeti za to, da imajo posamične obrtne vrste primerno zastopstvo v načelstvu.

Odbor se voli po zmislu § 19., odstavka 1. in 2. O volitvi je spisati zapisnik, ki ga morajo podpisati načelnik in udje glasoštevne komisije ter pregledati oblastveni komisar.

Pravico, odkloniti izvolitev za uda zadružnega načelstva, imajo samo tisti :

- a) ki so stari čez 60 let, ali ki zaradi trajne bolehnosti ne morejo sprejeti mandata ;
- b) ki dokažejo, da morajo zaradi opravičnih razmer zdaj pa zdaj za dalje časa neogibno biti odsotni od svojega stalnega stanovališča ;
- c) ki so že poslovali v načelstvu.

Poslovna doba udov zadružnega načelstva traja . . . let. Kadar preteče ta, se smejo spet voliti isti udi.

K posvetom zadružnega načelstva, kateri se napravljajo po potrebi, mora sklicevati načelnik vse njegove ude. Za veljavno sklepanje je potrebno, da je navzočih vsaj polovico vseh odbornikov in načelnik ali njegov namestnik. Sklepa se z večino glasov ; kadar je po enoliko glasov, odloči glas načelnikov. O posledkih posvetov je pisati kratek zapisnik, ki ga morata podpisovati predsednik in zapisnikar.

Odborniki uradujejo brezplačno. Vendar se jim smejo povrniti stroški, potrebni za korist za druge, in pa daljši zamudki.

§ 20.

Področje združnega načelstva.

V področje združnega načelstva spadajo vse stvari, ki niso pridržane združnemu zboru, ali ki niso odkazane razsodiškemu odboru, oziroma organom, imenovanim v §§ 121. do 121. h zakona z dne 15. marcija 1883. l.

Sosebno mora združno načelstvo pod vodstvom načelnikovim upravljati tudi združno imovino po zmislu sklepov združnega zbora, dalje mu je paziti, da se izpolnjujejo v zakonu in ustanovili določeni predpisi, ki se nanašajo na učence, zlasti glede njih izobrazbe — v ta namen sme načelstvo postaviti posebne nadzorne organe — potem mu je izdajati izučna pisma (§ 104., odstavek 2. o. r.) in pa odpošiljati v pomočniški zbor združnike (2 do 6), ki jim gre v njem sve-tujoč glas (§ 120. o. r.).

Združno načelstvo ima tudi pravico, udom in pripadnikom zadruge, kadar prekršijo združne predpise, prisojati primerne kazni zaradi nereda. Take kazni so: ukori in globe do desetih goldinarjev (Tukaj je naštetih posamezne primere) . . .

Ukor je izreči pismeno ali ustno; kadar se izreče ustno, se sme po okolnostih izreči tudi pred zbranimi odborniki. O vseh izrečenih ukorih in prisojenih globah je pisati zaznamek.

Globe, prisojene za kazen zaradi nereda, se izterjujejo, če je treba, po upravnem potu.

§ 21.

Zadružni načelnik.

Zadružnega načelnika in njegovega namestnika volijo v zadružnem zboru vsi navzočni udje z nadpolovično večino glasov. Kadar se ne doseže ta večina, tedaj se je volivcem pri ožji volitvi omejiti na tisti dve osebi, ki sta dobili relativno največ glasov. Kadar je enoliko glasov, odloči žreb, koga je privzeti v ožjo volitev, oziroma koga je šteti za izvoljenega v nji.

Izvoljenega zadružnega načelnika in njegovega namestnika je naznaniti obrtnemu oblastvu. Volitev sme obrtno oblastvo izreči za neveljavno samo tedaj, kadar se je izvršila nezakonito, ali kadar izvoljenec po zakonu nima pravice, biti voljen (§ 118.); v tem primeru je odrediti precej novo volitev.

§ 22.

Načelnikovo področje.

Načelnik ali, kadar je on zadržan, njegov namestnik zastopa zadrugo proti vnanjemu svetu, vodi in nadzira vse poslovanje ter podpisuje vse odpravke.

Načelnik oskrbuje tekoča zadružna opravila. Sprejemlje vse oblastvene razpise in druge vloge, ki prihajajo zadrugi ali nje načelstvu, ter rešuje vse stvari, o katerih ni treba sklepati; sklicuje zbor in načelstvo v posvete, jih vodi in jim predseduje; oskrbuje odpravek in izvršbo sklepov, ki sta jih storila zbor ali načelstvo. Kadar misli

načelnik, da ne more prevzeti odgovornosti za sklep zbora ali načelstva, tedaj ustavi sklep in ga predloži takoj, oziroma potem, ko je doprašal zadružni zbor, oblastvu, da ono odloči.

Načelnik mora po § 80. *d* potrjevati vpiske v delavsko knjigo glede vseh zadružnih pripadnikov. Dalje mu je vselej pozvati načelnika pomočniškega zbora, naj le-tega skliče (§ 120. o. r.), in sklicati prvi občni zbor zadružne bolniške blagajnice (§ 121. *h* o. r.).

(Z zadružnim ustanovilom se smejo načelniku odkazati še posebna opravila in oblasti, ki jih je tu naštetih)

§ 23.

Zadružna imovina.

O vsi premični in nepremični zadružni imovini je napraviti inventar, katerega mora načelstvo vedno imeti v redu. Pri upravi imovine in dohodkov se je načelstvu držati letnega proračuna, ki ga je odobril zbor. Potrebno pa je pri-trdilo zadružnega zbora, od katerega si je mora izprositi načelstvo ob prvem naslednjem shodu njegovem, za to, da sme prekoračiti proračunjene zneske, pridobiti, dati v najem ali zastaviti kake nepremičnine, naložiti ali odstopiti glavnice, vzeti posojila, prevzeti kake druge dolžnosti in dajatve, za katere naj bo zadruga odgovorna, odpovedati se že pridobljenim pravicam ali takim, ki jih je šele pridobiti, začeti pravdo in skleniti poravnavo.

§ 24.

Gospodarjenje z zadružnim denarjem.

V zadružno blagajnico se stekajo :

- a) dohodki zadružne imovine ;
- b) sprejemnine novih udov ;
- c) vse globe za kazni zaradi nereda ;
- d) priklade, porazdeljene vsako leto ;
- e) sprejemnine in osvobodnine učencev.

Pod *b), c), d), e)* navedeni zadružni dohodki se smejo na prošnjo zadružnega načelstva siloma izterjavati po političnem oblastvu. Vrednostne papirje in gotovino je hraniti v zadružni blagajnici. Blagajnica je pod ključem načelnikovim in pod ključem njegovega namestnika. Blagajnične knjige so v rokah načelnikovih. Zadružni račun je skleniti za vsako leto, t. j. za čas od dne 1. januarja do konca decembra meseca vsakega leta, in ga predložiti v pretres tistemu zadružnemu zboru, ki se snide prvi po računskem sklepu.

§ 25.

Razsodiški napravi po zmislu § 114. *c* (drugi stavek) zakona z dne 23. februarja 1897. leta (drž. zak. št. 63) je namen, poravnovati med zadružniki spore iz razmer, oznamenjenih v § 114. navedenega zakona.

§ 26.

Nadzor.

Zadrugo nadzira obrtno oblastvo, ki ima pravico, razsojati pritožbe zoper sklepe zadružnega

zboru ali združnega načelstva, zaslišavši obe stranki. To oblastvo postavi posebnega komisarja, ki pazi, da zadruga postopa zakonito.

Razpori o notranjih združnih stvareh spadajo le pred upravno oblastvo.

Pravoredne sklepe združnega zbora o takih združnih stvareh, ki jih je po zakonu dolžna oskrbovati zadruga, mora na prošnjo načelstva obrtno oblastvo izvršiti po upravnem potu.

§ 27.

Imovina obrtnih združeb.

Ako ima kaka že obstoječa obrtna združba kaj imovine, pa se po zmislu zakona preosnuje v zadrugo, preide nje imovina v last zadrugi.

Ako se obrtna združba združi z drugimi obrti v zadrugo, ostane prvi združbi last in posebna uprava imovine.

Ako se obrtna združba razdruži, pa ne preide v kako novo zadrugo, tedaj se nje imovina prideli tisti občini, v kateri je imela obrtna združba sedež.

Občina mora tako imovino odmeniti za občekoristne obrtne namene, sosebno za ustanovitev in vzdrževanje obrtnih učilišč in si izprositi odobrilo političnega deželnega oblastva zastran načina uporabe.

§ 28.

V vseh primerih se je ravnati po nastopnih načelih:

- a) pravice drugih se ne rušijo z razdružbo ali s preosnovo obrtne združbe; zatorej je poplačati

najprej dolgove, ako jih ima kaj združba, in izpolniti druge njene dolžnosti;

b) skrbeti je za to, da se ustanove in odmembe združbe ne odtegnejo svojemu namenu.

§ 29.

Takisto ostanejo v moči bremena, ki obtežujejo imovino združbe iz zasebnopravnih naslovov ali iz ustanov, in pa pravice prejšnjih udov in pripadnikov združbe do tistih koristi, katere so jim šle iz imovine združbe ob nje daljnem obstanku.

§ 30.

Ustanovilo za razsodiški odbor (§§ 122. do 124. zakona z dne 15. marcija 1883. l. v drž. zak. št. 39), potem ustanovilo za pomočniški zbor (§§ 120. in 120. a zakona z dne 15. marcija 1883. l.), naposled ustanovilo za bolniško blagajnico (§§ 121. do 121. h zakona z dne 15. marcija 1883. l.) so celovit del zadružnega ustanovila.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIZNICA

00000528592

